

Hit, remény, szeretet

Beszélgetés Rapatyi István erdőmérnökkel

„Már az év, mint bomokóra, fordul:
Elfogy az ó, most kezd fogyni az új,
S mint unt bomokját a bomokóra,
Hagyja gondját az ó év az újra.
Mennyi munka maradt végezetlen!
S a gyönyörök fája megszedetlen...”

(Babits)

– Előre kell bocsátanom, hogy sem felmenőim, sem rokonságaim között nincs, és nem is volt soha erdész. A sors kifizérhetetlen akarata sodort az erdészpályára, ami cseppet sem bántam meg.

– *Úgy tudom, a sors meglehetősen embert próbáló helyzeteket teremtett a családjában.*

– Nem tudom, hogy mivel érdemeltük ki, de szent igaz, hogy testet, lelket próbálóan irányítja életünket. Édesapám három évig volt hadifogoly a Szovjetunióban. A sors úgy akarta, hogy különösebb testi károsodás nélkül hazajött, de a lelkében egy életre megmaradt a kint eltöltött három év. Tizenhat hold földünk volt, és apám igen jól gazdálkodott, tisztelték a faluban. Úgyhogy amikor mint középparasztot az agitátorok a tszcs-be akarták beszervezni, azt mondta, hogy nem megy még akkor sem, ha izzó kályhára teszik, elevenen megnyúzzák, ha mind a tíz körmét kitépik, akkor sem. Elege lett a szocializmusból egy életre.

– *Te hogy élted meg mindezt?*

– Tízéves voltam a nagy szervezőkora. Arra emlékszem, hogy édesapám a szomszéd faluban volt a malomban, amikor keresték. A nagyszobánkban vagy tízen várták az agitátorok, akik telefűstölték a szobát, majd gúnyolódtak vele, hogy „na, megjött az elveszett ember”. Éktelenül felfortyant, „hogy én lennék az elveszett ember, aki 200 kilométert gyalogoltam, mire hazajöttem”. Éjfélig győzködtek, de nem írta alá.

Még a faluból is eltanácsolták, mint valami romlott almát a ládából. Elment Budapestre fűtőnek, italmérőnek. Édesanyám később aláírt, mert nem tehetett mást. Az önérzetét legyőzte a gyermeknevelő anyai aggodalom.

– *Hogyan lettél végül erdész?*

– Édesapám egy darabig favágóként kereste a kenyeret. Sokat jártam ki hozzá az erdőre segíteni. Nyári szünetek alatt együtt jártunk az erdőre, a megmaradt szőlőnkbe. Nagyon szerettem őt. Egyszer sokáig elnéztem, ahogy dolgo-

zott. Oda akartam menni hozzá, hogy hosszasan átöleljem..., de nem mentem. A kamasz férfiúi hiúság, vagy mifene tartott vissza. Sokszor eszembe jut ma is ez az elmaradt ölelés, pedig biztosan nagyon örült volna.

No, szóval ekkor „szedtem össze” az erdőszeretetet. Meg egy életre a derékfájást. Tűzifát pakoltunk, és egy méretes darabbal megemelttem magam. Olykor ma is érzem.

Érettségi után nem vettem fel Sopronba. Akkor orvos akartam lenni, de Dunaujvárosba keveredtem kohógépész szakos hallgatónak, amit fél év után otthagytam. Visszamentem az erdőre favágónak. Ez úgy látszik segített, mert végül is felvettek az erdőmérnökökre. 1974-ben végeztem, és a somogyvári erdészethez kerültem gyakornoknak, majd a nagybajomi erdészethez műszaki vezetőnek.

Megnősültem, és lakásgondok miatt megpályáztam a Pécsi Állami Gazdaságnál meghirdetett erdészeti ágazatvezetői állást. Feleségemnek Pécsváradon ígértek pedagógusi állást. Közben a gemenciek is hívtak Szekszárdra műszaki vezetőnek.

– *No fene. A mai végzősök bitetlenkedve fogják olvasni ezt az állásdömpinget.*

– Pedig ez így volt. Szekszárdon kaptunk lakást, feleségem állást, szépen berendezkedtünk. Azután jöttek a gyermekek egymás után. Az első két napig élt. Nagy volt a szomorúságunk, de azután vigasztalt két szép fiúgyermek.

Azután a szaporítóanyag-felügyelő-

séghez kerültem, ahol hat hasznos és tanulságos évet töltöttem. 1988-ban egy pár hónapos erdőgazdasági kitérő után önállósítottam magam.

– *Nem titok, hogy a felügyeletnél eltöltött évek alatt kollégák voltunk. Érdekes látni azt a metamorfózist, ahogyan a csemetetermelés jogi kerete alakult.*

– Hát bizony. Mint külső ember, nehezen értettem az akkori magántermelő-ellenességet. Nem tudom, mi volt az alapja, de a maszek sokszor szebb csemetét termelt, mint az állami kert. A termelőszövetkezetek igényét magántermelés nélkül nem is tudtuk országos szinten kielégíteni. Ha hiány volt, akkor engedték a maszekot, ha felesleg, akkor tiltottuk. Érdekes volt ez.

– *Ez így volt, ma meg nagytővel kell keresni az állami kertet.*

– De hiszen ez így is van rendjén. Az nehezen ment, hogy az igazgató kiadta az ukázt a főmérnöknek, az tovább az ágazatvezetőnek, ő az erdészvezetőnek, az a műszaki vezetőnek, ő tovább a csemetekert-kezelőnek, s ugyanez ment visszafelé. Őrület. Mert a termelés felelőssége mindig is a csemetekert-kezelőé. Az értékesítés természetesen más dolog. Ahogy mondani szokás a gyermek és a sok bábasszony esetét. Ha jól mentek a dolgok, akkor „megcsináltuk”, ha baj volt, akkor „elszúrtad”. Hát ez így nemigen ment. Persze felügyelőként kínlódtunk a maszekoknál is az idétlen jogi szabályozás miatt. Olykor több száz kertet kellett leszemlézni néhány hét alatt. De nagyon sokat tanultam a magántermelőktől. Ahol szép volt a csemete, ott kérdezősködtem, jegyzeteltem. Vettem egy parasztházat két hektár szántóval. Feltörték bennem a Rákosi-rendszer alatt otthon hallottak: „fiam, csináld, de ne beszélj róla”. A rendszerváltást megelőző „puhuló” időkben magántermelő lettem. Kezdetben az összeférhetlenség vádját elkerülendő, szelídgesztenye-oltványt termeltem. Soha nem csináltam, de mondtam magamban „legyen meg a te akaratod”. Életem legkeservesebb munkája volt. Gondold el, mit jelent egy kezdőnek évi tízezer oltványt előállítani. No nem egyedül, mert a feleségem, a testvérem, a baráti kör... mindenki oltott. Egyedül nem is bírtam volna, mert kiújult az említett hátfájásom. Algopyrinnel kezdtem a napot, aztán hajolva, tér-

den csúszva-mászva oltottuk az alig fél-méteres alanyokat.

– *Nem gondoltál arra, hogy feladod?*

– Nem, mert hittem benne, hogy sikerül végre a saját lábamra állni, és megélhetek a szakmámból és az ott kialakult kapcsolataimból. Egy percre sem gondoltam a kudarcra. A gesztenyézés után áttértem az erdészeti csemetetermelésre, és ma is ebből élek. De gyűjtöttem és kereskedtem magvakkal is. Volt, hogy este tízkor indultam Ungvárra, másnap este vissza, mindezt alvás nélkül. Ma már úgy látom, örültség volt. Aztán vettem egy másik házat, kiköltöztünk a városból, és a ház végében lévő 16 hektár szántó lett a munkaterületem. Gépesítettem, építettem egy 1200 négyzetméteres hűtőházat, mert anélkül már nagyban nem szabad szaporítóanyagot termelni.

– *Úgy látom tisztességesen fel vagy szerelve gépekkal is.*

– Valóban. Négy traktorom van, a hozzá tartozó munkagépekkal, meg

egy teherautó. De nem volt olyan egyszerű mindezt megteremteni, mint gondoldod. A pályázatokkal különösen kínlódtam, mert... nem sokat változott a világ. Apám mesélte, hogy 1919-ben valamilyen ünnepi alkalommal bikát vágtak a faluban, ahol vendég volt mindenki. Nagymamám tányérjából kiszedték a húst, mondván, hogy nem érdemli meg, mert a nagyapám nem fűjt egy követ a vörösökkel, vagyis politikailag rossz oldalon állt.

– *Köztudott, hogy nem megtermelni nehéz az árut, hanem eladni.*

– Kétségtelen, különösen, ha milliós tételben gondolkozol. Csak egy példát mondok. Az elmúlt évben az olaszok rendelték 3,5 millió akáccsemetét. Elvittek belőle nem egészen kétmilliót, a többi itt maradt. Most pereskedünk, és csak reménykedem, hogy valamikor megkapjuk az ellenértéket. Ráadásul úgy néz ki, hogy kisajátítás miatt egy elkerülő út kettévágja a csemetekertet...

nem tudom hogyan tovább. Még szerencse, hogy a családban való örömm minden keserűségem felejteti.

– *Pedig kaptál a sorstól éppen eleget.*

– Hát igen. Feleségem halála után nagyon mélyponton voltam. Még szerencse, hogy a tőle született fiaim már nagyok, és itt volt a rengeteg munka is, ami elterelte a figyelmet. De tudod, a reményt soha sem szabad feladni, mert a bajok előbb-utóbb jóra fordulnak. Újránősültem, van egy gyönyörű hároméves fiam, Gergő. Kérdezik többen, hogy meggondoltam-e mindezt, hiszen hatvanéves vagyok. Nos meggondoltam, mert nincs annál nagyobb öröm, mint egy szuszogó gyermek mellett ébredni. Annál csak egy jobb dolog van, ha mindkét oldaladon szuszognak. Az élet egy felfoghatatlan ajándék, amit el kell fogadni. Ha az Isten báránykát adott, ad hozzá legelőt is. Nos, a másik báránykának – az ultrahanggal – már látszik keze lába...

Pápai Gábor

„A mag a vég és a kezdet”...

...idézi a kiadvány Heydeckert, és mily bölcsesség, hiszen a kettő között ott van az egész erdő, az erdőgazdálkodás.

A francia és lengyel szerzőpáros eredeti kiadványát magyar szakemberek egészítették ki, tették hazai szakemberek számára is teljessé.

Szomorúan kell tudomásul vennünk, hogy a témában hazai szerzőtől közel ötven éve nem jelent meg hasonló kiadvány. Hogy miért? Szerzőhiány, pénzhiány irigység vagy mindhárom együttvéve... ki tudja. Éppen ezért dicséretes, hogy *Zsombor Ferenc* és *Barna Tamás* nem felejtkeztek el *dr. Mátyás Vilmosról* (1911-1986) és *dr. Marjai Zoltánról* (1928-2004), a két kiváló magkutatóról, és emléküknél ajánlják a könyvet.

Az elmúlt évtizedekben a hazai szaporítóanyag-termelésben olykor kaotikus állapotok uralkodtak. Az állami csemetekerteken kívül ezerszám létesültek kisebb-nagyobb magánkertek, amelyben a szaktudás helyett a hírből hallott jövedelmezőség volt a „tudományos alap”. Volt, akinek sikerült, de többnyire kudarc lett a próbálkozások vége, különösen a magkezelésre kényes fafajok esetében.

De az erdőgazdaságoknál sem volt sokkal jobb a helyzet, eltekintve egypár csemetekerttől, ahol tapasztalt „öreg rókák” irányították a termelést.

Nos „Az erdei lombos fák magjai a begyűjtéstől a vetésig” című kiadvány a szó szoros értelmében fél évszázados hiányt pótol. Példaértékű munka, a kutatás hasznosságát bizonyítja, ami a lombos erdei fafajok csemeteneveléséhez nélkülözhetetlen.

Egyben jó példa a nemzetközi összefogás eredményességéhez.

A könyv megjelenését az Alföldi Erdőkért Egyesület szervezőmunkája tette lehetővé.

A Mezőgazda Kiadó kiadványa a FAGOSZ-nál is megrendelhető.

Pápai Gábor

